

J. R. R. TOLKIEN

NARN I CHÎN HÚRIN
*Húrin gyermekeinek
legendája*

SZERKESZTETTE CHRISTOPHER TOLKIEN

ILLUSZTRÁLTA ALAN LEE

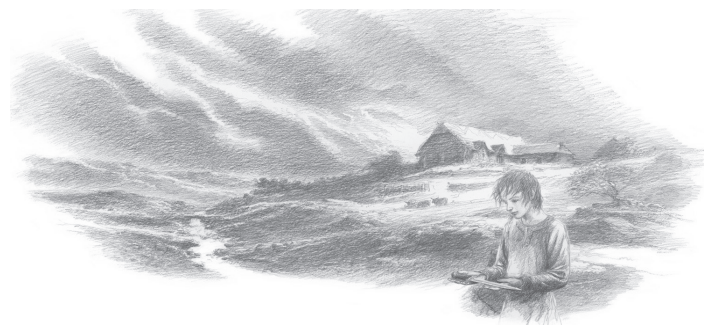

EUROPA
KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2013

NARN I CHÎN HÚRIN

HÚRIN GYERMEKEINEK LEGENDÁJA

I. FEJEZET

TÚRIN GYERMEKKORA

Aranyhajú Hador az edánok ura volt, és igen szerették őt az eldák. Amíg tartottak napjai, Fingolfin uralma alatt lakozott, aki tágas tereket adományozott neki Hithlum vidékén, amelyet Dor-lóminnak neveztek. Leánya, Glóredhel Halmir fia Haldir, a Brethil erdejében élő emberek urának asszonya lett; ugyanazon a napon pedig fia, Szálas Galdor feleségül vette Halmir leányát, Harethet.

Galdornak és Harethnek két fia volt, Húrin és Huor. Húrin három esztendővel idősebb volt, ám csekélyebb termetű, mint nemzetségének férfiúi; ebben anyjának népére hasonlított, de minden egyébben olyan volt, mint a nagyapja, Hador, testében erős és lelkében tüzes. Ám a benne élő tűz szünet nélkül izzott, és akarata erős és állhatatos volt. Minden északi emberek közül ő értette a leginkább a noldák terveit és céljait. Az öccse, Huor szálas volt, a legmagasabb az edánok között, kivéve a tulajdon fiát, Tuort, és sebesen futott; ám ha a verseny hosszú volt és nehéz, Húrin ért haza hamarabb, mivel ő a küzdelem végén éppoly sebesen futott, mint a kezdetén. A fivérek erősen szerették egymást, s ifjúkorukban ritkán voltak távol egymástól.

Húrin Morwent vette feleségül, a Beor házából való Bregolas fia Baragund leányát, aki így aztán közeli rokonságban állt Félkezű Berennel. Morwen magas termetű és sötét hajú volt, és tekintete ragyogásáért meg arcának szépségéért Eledhwennek, Tündefénynek nevezték az emberek; ám természete kissé zord volt, ő maga pedig büszke. A Beor házáért csapások elszomorították szívét; mert száműzöttként érkezett Dor-lóminba Dorthonionból a Bragollach dúlása után.

Túrin volt a neve Húrin és Morwen legidősebb gyermekének, és ő abban az esztendőben született, amikor Beren Doriathba érkezett, és megpillantotta Lúthien Tinúvielt, Thingol leányát. Morwen egy lánykát is szült Húrinnek, aki az Urwen nevet kapta; ám Lalaitnak, Nevetésnek hívták mindazok, akik rövid életében ismerték.

Huor Ríant vette nőül, Morwen unokahúgát; ő Bregolas fia Belegund leánya volt. Kemény volt hozzá a sors, hogy azokban a napokban született, mert gyengéd szívű volt, nem kedvelte sem a vadászatot, sem a háborúságot. Annál jobban szerette a vadon fáit és virágait, dalolt, és maga is szerzett énekeket. Mindössze két hónapja volt Huor asszonya, amikor az elment a bátyjával a Nirnaeth Arnoediadba, és Rían sosem látta viszont az urát.

De történetünk most visszatér az ifjú Húrinhoz és Huorhoz. Azt beszélnek, hogy Galdor fiai egy időben Brethilben nevelkedtek a nagybátyjuknál, Haldirnál, mert az északi embereknél akkoriban így volt szokás. Gyakran mentek csatába a brethilbeliekkel az orkok ellen, akik akkoriban háborgatták országuk északi határát; mert Húrin, bár még csak tizenhét esztendő, de erős volt, és Huor, az ifjabb, már oly magasra nőtt, amekkorák annál a népnél a felnőtt férfiak voltak.

Egy alkalommal Húrin és Huor a felderítőik kis csapatával tartott, ám orkok ütöttek rajtuk, szétszóródtak, s a fivéreket egészen a Brithiach gázlójáig üldözték. Ott aztán elfogták és levágták volna őket, ha Ulmo hatalma nem olyan nagy még mindig a Sirion vizében; s azt beszél, köd szállt föl a folyóról, s elrejtette őket ellenségeik elől, s a Brithiachon át Dimbarba menekültek. Ott nagy nehézségek közepette kóboroltak a Crissaegrim csupasz falai alatt, amíg teljesen meg nem zavarta őket az a csallóka vidék, s nem tudták, merre kell továbbmenni vagy visszatérni. Akkor Thorondor meglátta őket, és két sast küldött a segítségükre; és a sasok felemelték, és elvitték őket a Határhegyeken túlra, Tumladen rejtett völgyébe, Gondolin titkos városába, amelyet ember még nem látott.

Ott Turgon király jól fogadta őket, amikor megtudta, kifélék; mert Hador tünde-barát volt, Ulmo pedig figyelmeztette Turgont, hogy fogadja szívélyesen annak a háznak a fiait, mert tőlük jön majd segítség, amikor szüksége lesz rá. Húrin és Huor vendégként élt a király házában majd' egy évig; s úgy tartják, ezalatt Húrin, akinek elméje fürge és fogékony volt, sokat megtanult a tündék tudományából, s valamit megértett a király terveiből és céljaiból is. Mert Turgon igen megkedvelte Galdor fiait, és sokat beszélt velük; s immár szeretetből kívánta Gondolinban tartani őket, s nem a törvény miatt, amely kimondta, hogy senki idegen, tünde vagy ember, aki meglelte a rejtett királyságot, s látta a várost, nem mehet el többé onnan, amíg a király fel nem oldja az ostromzárát, s a rejtett nép színre nem lép.

Ám Húrin és Huor szerettek volna visszatérni az övéikhez, osztozni az őket sújtó háborúban és bánatban. És Húrin így szólt Turgonhoz:

– Uram, mi csupán halandó emberek vagyunk, nem olyanok, mint az eldák. Ők hosszú évekig várhatnak, hogy megküzdhessenek ellenségeikkel egy távoli napon; ám a mi időnk rövid, reményünk és erőnk hamar elhervad. Meg aztán mi nem is leltük meg a Gondolinba vezető utat, nem is tudjuk valójában, hol ez a város; hiszen félelem és rettegés közepette hoztak minket ide a levegőig magas útjain, s szemünkre kegyes fátyol borult.

Akkor Turgon meghallgatta könyörgését, s azt mondta:

– Ahogyan jöttetek, úgy is mentek, ha Thorondor hajlandó. Fáj nekem ez a válás; ám kis idő múlva, az eldák időszámítása szerint, talán újra találkozunk.

Ám Maeglin, a király hűgának fia, akinek nagy hatalma volt Gondolinban, csöppet sem bánta, hogy elmenek, bár irigyelte tőlük a király kegyét, mert senkit sem szívelhetett az emberi fajból, s azt mondta Húrinnek:

– A király kegye nagyobb, mint sejtenétek, s némelyek csodálkoznak tán, hogy a törvény szigorából miért faragnak le két alantas emberfi kedvéért. Biztonságosabb volna, ha nem lenne más választásotok, mint hogy itt maradjatok életetek végéig.

– A király kegye valóban nagy – felelte Húrin –, de ha a szavunk nem elegendő, esküt teszünk neked.

És a fivérek megesküdték, hogy soha nem árulják el Turgon szándékait, és titokban tartanak mindent, amit a birodalomban láttak. Aztán búcsút vettek, és az érkező sasok éjszaka vették őket szárnyukra, s hajnalban tették le őket Dor-lóminban. A népük örömmel fogadta őket, mert üzenetet kaptak Brethilből, hogy nyomuk veszett; ők pedig még az apjuknak sem mondták el, hol voltak, csupán azt, hogy a vadonban azok a sasok mentették meg őket, akik haza is hozták őket végül. Ám Galdor így szólt:

– Tehát egy éven át a pusztaságban éltetek? Vagy a sasok fészékében kaptatok helyet? Kellott találnotok élel-

met és finom öltözéket, hiszen úgy tértetek haza, akár az ifjú hercegek, s nem úgy, mint az erdő hajléktalanjai.

– Érd be azzal, apám – mondta Húrin –, hogy hazatértünk; mert csupán hallgatási fogadalom ellenében engedtetett meg. Az az eskü most is köt minket.

Galdor többé nem kérdezte őket, de másokkal egyetemben sejtette az igazságot. Mert mind a hallgatási fogadalom, mind a sasok Turgonra utaltak, gondolták az emberek.

Így hát teltek a napok, s a Morgothtól való félelem árnya nőttön-nőtt. Ám a négyszáz és hatvankilencedik esztendőben azután, hogy a noldák Középföldre visszatértek, új remény támadt tündék és emberek között; mert híre járta köztük Beren és Lúthien cselekedeteinek, hogy megszegyenítették Morgothot a tulajdon trónján Angbandban, s azt is beszélték némelyek, hogy Beren és Lúthien még él, vagy visszatértek a Halálból. Abban az esztendőben teljesedett be kis híján Maedhros nagy terve is, s az eldák meg az edánok megújult erejével megállították Morgoth előrenyomulását, s kiűzték az orkokat Beleriandból. Akkor aztán némelyek eljövendő győzelmekről kezdtek beszélni, a Bragollach Csatájának helyrehozataláról, hogy Maedhros vezesse az egyesített sereget, s őrje Morgothot a föld alá, és pecsételje le Angband kapuit.

Ám a bölcsőbbek egyre nyugtalankodtak, attól félvén, hogy Maedhros túlságosan korán mutatja ki növekvő erejét, s Morgothnak elegendő ideje lesz felkészülni ellene.

– Angbandban mindig új meg új gonoszt eszelnek ki, amelyről tündék és emberek mit sem sejtenek – mondogatták.

És annak az esztendőnek az őszén, hogy szavaikat beigazolja, gonosz szél támadt Északról az ólmos égbolt

alatt. A Gonosz Leheletének nevezték, mert kórságot hozott; és sokan megbetegedtek, és meghaltak annak az esztendőnek az őszen az északi területeken, amelyek határosak voltak az Anfauglithtal, és ezek jobbára az emberek gyermekei és cseperedő ifjai voltak.

Abban az esztendőben Húrin fia, Túrin még csak ötéves volt, és a húga, Urwen még csak három a tavasz elején. A haja aranylott, akár a liliumok a fűben, ahogy szaladt a réten, a kacagása meg akár annak a vidám patakocskának a csörgedezése, amely dalolva futott le a hegyekből apjának háza mellett. Nen Lalaith volt a patak neve, s ezért a házbeliek a gyermeket is Lalaithnak szólították, és szívükbe öröm költözött, amikor közöttük járt.

Ám Túrint kevésbé szívelték. Mert sötét hajú volt, mint az anyja, s természetre is olyannak ígérkezett; nem volt derűs, s keveset szólt, pedig korán megtanult beszélni, s mindig idősebbnek látszott a koránál. Túrin nehezen feledett igazságtalanságot vagy gúnyt; de lángolt benne apjának tüze is, ezért hirtelen volt és indulatos. Ám szánalom is gyorsan támadt benne, s ha szenvedni vagy szomorkodni látott bármi elevent, könnyen könnyezett; és ebben is az apjára ütött, mert Morwen szigorú volt másokkal, de önmagával is. Túrin szerette az anyját, mert az nyíltan és egyszerűen szólt vele; ám az apját ritkán látta, mert az gyakran járt távol Fingon seregével, amelyik Hithlum keleti határvidékét őrizte, és amikor hazatért, idegen szavakkal, tréfákkal és utalásokkal teli, gyors beszéde Túrint zavarba ejtette, s nyugtalanította. Akkoriban szívének minden melegével Lalaithot, a kishúgát szerette; de ritkán játszott vele, szívesebben vigyázta titkon, leste, amint jár a fűben s a fák alatt, s oly dalokat énekel, amilyeneket az edánok gyermekei régesrégén költöttek, amikor a tündék nyelve még frissen szólt az ajkukon.

– Akár egy tündegyermek, oly szép Lalaith – mondta Morwennek Húrin –, de, jaj, múlandóbb! S épp ezért szebb, talán, vagy kedvesebb.

És ezeknek a szavaknak a hallatán Túrin eltöprengett rajtuk, de nem értette. Mert sosem látott még tündegyermeket. Az eldák közül akkoriban egy sem élt az apja földjén, és mindössze egyszer látta őket, amikor Fingon király és urai közül sokan átlovagoltak Dor-lóminon, és ezüstben meg fehérben csillogva átkeltek Nen Lalaith hídján.

De még mielőtt az esztendő véget ért, megmutatkozott apja szavainak igazsága; mert a Gonosz Lehelete elérte Dor-lómint, és Túrin ágynak esett, s soká feküdt lázasan, sötét álmokat látva. És amikor meggyógyult, mert így akarta a sorsa s a benne lakozó életerő, Lalaithot kérdezte. Ám a dajka így felelt:

– Ne szólj többé Lalaithról, Húrin fia; de Urwen húgodról édesanyádat kell kérdezned.

És amikor Morwen felkereste, Túrin így szólt hozzá:

– Immár nem vagyok beteg, s Urwent kívánom látni; de miért nem nevezhetem többé Lalaithnak?

– Mert Urwen halott, és ebben a házban elhallgatott a nevetés – felelte Morwen. – De te élsz, Morwen fia; s él az Ellenség is, aki ezt tette velünk.

Morwen nem próbálta önmagánál jobban vigasztalni Túrint; mert ő némán és hideg szívvel viselte a gyászt. Ám Húrin nyíltan gyászolt, és fogta hárfáját, hogy siratót daloljon; de képtelen volt rá, és eltörte a hárfát, és ahogy kifelé ment, öklét Észak felé emelte:

– Középfölde megrontója, bárcsak szemtől szemben láthatnálak, s kárt tehetnék benned, ahogyan Fingolfin uram tette!

Túrin pedig azon az éjszakán keservesen sírt magában, de Morwennek soha többé nem említette a húga nevét.

Akkoriban csupán egyetlen barátjához fordult, egyedül neki beszélt bánatáról és a ház ürességéről. Ez a barátja Sador volt, házbeli cseléd Húrin szolgálatában; sánta, csekély tekintélyű ember. Favágó volt egykor, ám bal-szerencsésen vagy mert ügyetlenül bánt a fejszével, levágta a jobb lábfejét, s a lábfej nélküli láb összezsuzott; Túrin ezért Labadának nevezte, „Bicebócának”, és Sadornak ez ellen nem volt kifogása, mert Túrin szájalomból adta neki ezt a nevet, nem gúnyból. Sador a gazdasági épületekben dolgozott, csekély értékű holmikot készített vagy javított, amelyek kellettek a házba, mert némiképp értett a fa megmunkálásához; Túrin pedig odavitte neki azt, amire éppen szüksége volt, hogy ne kelljen mennie, és néha vitt neki felügyelet nélkül talált szerszámokat vagy fadarabokat is, ha úgy vélte, a barátja használhatja őket valamire. Sador ilyenkor mosolygott, de megparancsolta Túrinnak, hogy vigye vissza az ajándékot oda, ahol találta.

– Adj bőkezűen, de csak a magadéból – mondta.

Igyekezett tőle telhetően viszonzni a gyermek kedvességét, és ember- meg állatfigurákat faragott neki; ám Túrin a legjobban Sador meséit kedvelte, mert a vén cseléd ifjú ember volt a Bragollach idején, s immár arról a rövid időről beszélt a legnagyobb örömmel, amikor teljes értékű férfi volt, mielőtt megnyomorodott.

– Nagy csata volt az, mondják, Húrin fia. Engem is elhívtak a munkámtól, olyan nagy volt abban az esztendőben a szükség; de a Bragollachban nem voltam, mert akkor nagyobb tisztességgel nyomorodtam volna meg. Mert későn érkeztünk, már csak a régi urunk, Hador ravatalát hozhattuk haza, aki Fingolfin király védelmében esett el. Annak utána magam is katonáskodtam, és sok esztendőn át szolgáltam Eithel Sirionban, a tündekirályok nagy erősségében; legalábbis úgy tetszik, s az

azóta eltelt unalmas esztendőkből nem sok emlékezetes akadt. Eithel Sirionban voltam akkor is, amikor a Fekete Király megostromolta, és atyádnak apja, Galdor volt a kapitány a király nevében. Ő elesett az ostromban; és én láttam, amikor apád átvette a ház fejének szerepét és a parancsnokságot, bár csupán akkor érte el a férfikort. Olyan tűz égett benne, hogy attól lángolt a kezében a kard, mondták. Őt követve szorítottuk vissza az orkokat a pusztaságba; s attól a naptól fogva látótávolságra sem merték megközelíteni a falakat. De jaj!, megcsömörlöttem a csatáktól, mert láttam elegendő kiontott vért és sebesülést; s engedelmet nyertem, hogy visszatérjek az erdőbe, ahová vágytam. És ott ért a sebesülés; mert aki menekül a félelme elől, arra ébredhet, hogy csupán a rövidebb utat választotta félelme beteljesedéséhez.

Imigyen mesélt Sador Túrinnak, ahogy a fiú idősebb lett; és Túrin sok kérdést tett fel, amelyekre Sador nehezen tudott válaszolni, s úgy gondolta, a fiúhoz közelebb állóknak illene inkább a gyermeket okítani. És egy napon Túrin megkérdezte:

– Lalaith valóban olyan volt, mint valami tündegyerek, ahogyan apám mondta? S hogy értette, hogy mulandóbb?

– Úgy bizony – felelte Sador –; mert legifjabb korukban az emberek meg a tündék gyermekei igencsak hasonlóak. Ám az embergyermek gyorsabban nőnek, és ifjúkoruk hamar elmúlik; mert ez a sorsunk.

– Mi az a sors? – kérdezte akkor Túrin.

– Az emberek sorsáról – mondta Sador – bölcsebbet kell kérdezned, mint Labadal. De ahogyan bárki láthatja, mi hamar elfáradunk, és meghalunk; s a balszerencse sokaknak még annál is gyorsabban okozza halálát. Ám a tündék nem fáradnak el, és nem halnak meg, csak igen súlyos csapástól. Az olyan sebekből és bánatokból,

amelyekbe ember belehalna, ők kigyógyíthatók; és amikor a testük elenyészik, még akkor is visszatérnek, mondják egyesek. Velünk ez nincs így.

– Lalaith tehát nem jön vissza? – kérdezte Túrin. – Hová ment?

– Nem jön vissza – mondta Sador. – De hogy hová ment, azt ember nem tudja; én legalábbis nem.

– Így volt ez mindig? Vagy a gonosz király átka ez rajtunk talán, mint a Gonosz Lehelete?

– Nem tudom. Sötétség van mögöttünk, s abból kevés rege maradt fenn. Apáink atyáinak tán lett volna mit mondaniuk, de nem árulták el. Már a nevüket is elfeledtük. A hegyek állnak közöttünk és a között az élet között, amelyből jöttek, ember nem tudja, mi elől menekülve.

– Félték? – kérdezte Túrin.

– Meglehet – felelte Sador. – Lehet, hogy a Sötéttől való félsz elől futottunk, csupán azért, hogy itt találjuk magunk előtt, és ne menekülhessünk máshová, mint a Tengerhez.

– Már nem félünk – mondta Túrin –, nem mindenki. Apám nem fél, s nem fogok én sem; de legalábbis ahogyan anyám, ha félni fogok, sem mutatom majd.

Sadornak akkor úgy tetszett, Túrin szeme nem gyermeké, s azt gondolta: „A gyász élesíti a kemény elmét.” Ám fennhangon így szólt:

– Húrin és Morwen fia, hogy a te szíveddel hogyan lesz, Labadal nem sejtheti; de ritkán és keveseknek mutatod majd meg, mi lakozik benne.

Túrin pedig így felelt:

– Tán jobb el sem mondani, az ember mire vágyik, ha úgysem kaphatja meg. De én azt szeretném, Labadal, ha az eldák közül való volnék. Akkor Lalaith visszajönne, s én is itt lennék még, akkor is, ha sokáig van távol. Az egyik

tündekirály katonájának állok, mihelyt képes leszek rá, ahogyan te tetted, Labadal.

– Sokat tanulhatsz tőlük – mondta Sador, és sóhajtott. – Mert szépek ők és csodálatosak, s hatalmuk van az emberszívek fölött. Néha mégis azt gondolom, jobb lett volna, ha sosem találkozunk velük, s alantasabb utat jártunk volna. Mert ősrégiak már ők a tudásban; és büszkék meg szívósak. Az ő fényüknél mi elhalványulunk, vagy túlságosan gyors lánggal égünk el, s súlyosabbnak érezzük végzetünket.

– De apám szereti őket – mondta Túrin –, s nem boldog nélkük. Azt mondja, szinte mindazt, amit tudunk, tőlük tanultuk, s nemesebb néppé váltunk tőlük; és azt is mondja, hogy azok az emberek, akik mostanában jöttek át a hegyeken, alig különbek az orkoknál.

– Ez igaz – felelte Sador –, némelyikükre legalábbis. Ám a felfelé kapaszkodás fájdalmas, s magasról igen könnyű leesni.